

Bijlagen

**- Internationale wettelijke
mensenrechteninstrumenten**

- Evaluatieformulier

.....

Inhoud van dit hoofdstuk

Internationale wettelijke mensenrechteninstrumenten

<i>Status van ratificatie van de belangrijke internationale mensenrechteninstrumenten</i>	397
<i>De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens</i>	398
<i>De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens</i>	399
<i>Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (ICCPR)</i>	401
<i>Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (ICESCR)</i>	401
<i>Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (samenvatting)</i>	402
<i>Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (samenvatting)</i>	403
<i>Het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, zoals gewijzigd door Protocol nr. 11</i>	404
<i>Het Europees Sociaal Handvest</i>	409
<i>Het Kaderverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden (samenvatting)</i>	410
<i>Het Europees Handvest voor Regionale en Minderheidstalen</i>	411

Evaluatie en feedback formulier

413

.....

Status van ratificatie van de belangrijke internationale mensenrechteninstrumenten

LANDEN	VERENIGDE NATIES			RAAD VAN EUROPA					
	Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (ICESCR)	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (ICCPR)	Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)	Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM)	Europees Sociaal Handvest	Herzien Europees Sociaal Handvest	Kaderverdrag voor de Bescherming van Nationale Minderheden Europees	Verdrag ter Voorkoming van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing	Europees Handvest voor Regionale en Minderheidstalen
Status op	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04	28.07.04
Van kracht	03.01.1976	23.03.1976	02.09.1990	03.09.53	26.02.65	01.07.99	01.02.98	01.02.89	01.03.98
Albanië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Andorra			✓	✓				✓	
Armenië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Azerbeidjan	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
België	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Bosnië en Herzegovina	✓	✓	✓	✓			✓		
Bulgarije	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Cyprus	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Denemarken	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Duitsland	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Estonië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Finland	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Frankrijk	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Georgië	✓	✓	✓	✓				✓	
Griekenland	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Hongarije	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Ierland	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
IJsland	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Italië	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Kroatië	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Letland	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Lichtenstein	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Litouwen	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Luxemburg	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Malta	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Moldovië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Nederland	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
Noorwegen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Oekraïne	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Oostenrijk	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Polen	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Portugal	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Roemenië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Russische Federatie	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
San Marino	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Slovakije	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Slovenië	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Spanje	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Tsjechië	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Turkije	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Verenigd Koninkrijk	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Voormalige Joegosl. Rep. Macedonië	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Wit-Rusland	✓	✓	✓	✓					
Zweden	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Zwitserland	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓

Bronnen: • United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights • Council of Europe's Directorate of Legal Affairs

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

(Samenvatting)

Artikel 1

Recht op gelijkheid

Artikel 2

Vrijheid van discriminatie

Artikel 3

Recht op leven, vrijheid, persoonlijke veiligheid

Artikel 4

Vrijheid van slavernij

Artikel 5

Vrijheid van marteling en vernederende behandeling

Artikel 6

Recht op erkenning als een persoon voor de wet

Artikel 7

Recht op gelijkheid voor de wet

Artikel 8

Recht op behandeling door een bevoegde rechtbank

Artikel 9

Vrijheid van willekeurige arrestatie en verbanning

Artikel 10

Recht op een eerlijke en publieke berechting

Artikel 11

Recht op vermoeden van onschuld tot schuld bewezen is

Artikel 12

Vrijheid van inmenging in privacy, familie, thuis en briefwisseling

Artikel 13

Recht op vrij verkeer in en uit het land

Artikel 14

Recht op asiel in andere landen bij vervolging

Artikel 15

Recht op een nationaliteit en de vrijheid om ze te veranderen

Artikel 16

Recht om te huwen en een gezin te stichten

Artikel 17

Recht op eigendom

Artikel 18

Vrijheid van geloof en godsdienst

Artikel 19

Vrijheid van mening en informatie

Artikel 20

Recht op vredelievende bijeenkomst en vereniging

Artikel 21

Recht om deel te nemen aan de regering en aan vrije verkiezingen

Artikel 22

Recht op sociale bescherming

Artikel 23

Recht op gepaste arbeid en op lidmaatschap van vakbonden

Artikel 24

Recht op rust en vrije tijd

Artikel 25

Recht op een geschikte levensstandaard

Artikel 26

Recht op onderwijs

Artikel 27

Recht om deel te nemen aan het culturele leven van een gemeenschap

Artikel 28

Recht op een sociale orde die deze rechten bewerkstelligt

Artikel 29

Plichten tegenover de gemeenschap, essentieel voor vrije en volledige ontwikkeling

Artikel 30

Vrijheid van interferentie in de genoemde rechten door staten of individuen

Copyright © 1999 Human Rights Resource Center, University of Minnesota. Reproduced with permission.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Aangenomen en afgekondigd door de Resolutie 217 A (III) van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 10 december 1948

Preambule

Overwegende, dat erkenning van de inherente waardigheid en de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld;

Overwegende, dat terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens geleid hebben tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mensheid geweld hebben aangedaan en dat de komst van een wereld, waarin de mensen vrijheid van meningsuiting en geloof zullen genieten, en vrij zullen zijn van vrees en gebrek, is verkondigd als het hoogste ideaal van iedere mens;

Overwegende, dat het van het grootste belang is, dat de rechten van de mens beschermd worden door de suprematie van het recht, opdat de mens niet gedwongen worde om in laatste instantie zijn toevlucht te nemen tot opstand tegen tyrannie en onderdrukking;

Overwegende, dat het van het hoogste belang is om de ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen tussen de naties te bevorderen;

Overwegende, dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de mens en in de gelijke rechten van mannen en vrouwen opnieuw hebben bevestigd, en besloten hebben om sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in groter vrijheid te bevorderen;

Overwegende, dat de Staten, welke Lid zijn van de Verenigde Naties, zich plechtig verbonden hebben om, in samenwerking met de Organisatie van de Verenigde Naties, overal de eerbied voor en de inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen;

Overwegende, dat het van het grootste belang is voor de volledige nakoming van deze verbintenis, dat een ieder begrip hebbe voor rechten en vrijheden;

Op grond daarvan proclameert de Algemene Vergadering deze Universele Verklaring van de Rechten van de Mens als het gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal, opdat ieder individu en elk orgaan van de gemeenschap, met deze Verklaring voortdurend voor ogen, er naar zal streven door onderwijs en opvoeding de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen, en door vooruitstrevende maatregelen, op nationaal en internationaal terrein, deze rechten algemeen en daadwerkelijk te doen erkennen en toepassen, zowel onder de volkeren en Staten die Lid van de Verenigde Naties zijn, zelf, als onder de volkeren van gebieden, die onder hun jurisdictie staan;

Artikel 1

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen

Artikel 2

1. Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, gods-dienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

2. Verder zal geen onderscheid worden gemaakt naar de politieke, juridische of internationale status van het land of gebied, waartoe iemand behoort, onverschillig of het een onafhankelijk, trust-, of niet-zelfbesturend gebied betreft, dan wel of er een andere beperking van de soevereiniteit bestaat.

Artikel 3

Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Artikel 4

Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en

slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.

Artikel 5

Niemand zal onderworpen worden aan foltering, noch aan een wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing.

Artikel 6

Een ieder heeft, waar hij zich ook bevindt, het recht als persoon erkend te worden voor de wet

Artikel 7

Allen zijn gelijk voor de wet en hebben zonder onderscheid aanspraak op gelijke bescherming door de wet. Allen hebben aanspraak op gelijke bescherming tegen iedere achterstelling in strijd met deze Verklaring en tegen iedere ophitsing tot een dergelijke achterstelling.

Artikel 8

Een ieder heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp van bevoegde nationale rechterlijke instanties tegen handelingen, welke in strijd zijn met de grondrechten, hem toegekend bij Grondwet of wet.

Artikel 9

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning.

Artikel 10

Een ieder heeft, in volle gelijkheid, recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning

Artikel 11

1. Een ieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft er recht op voor onschuldig gehouden te worden, totdat zijn schuld krachtens de wet bewezen wordt in een openbare rechtszitting, waarbij hem alle waarborgen, nodig voor zijn verdediging, zijn toegekend.

2. Niemand zal voor schuldig gehouden worden aan enig strafrechtelijk vergrijp op grond van enige handeling of enig verzuim, welke naar nationaal of internationaal recht geen strafrechtelijk vergrijp betekenden op het tijdstip, waarop de handeling of het verzuim begaan werd. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die, welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was.

Artikel 12

Niemand zal onderworpen worden aan inmenging in zijn persoonlijke aangelegenheden, in zijn gezin, zijn tehuis of zijn briefwisseling, noch aan enige aantasting van zijn eer of goede naam. Tegen een dergelijke inmenging of aantasting heeft een ieder recht op bescherming door de wet.

Artikel 13

1. Een ieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke Staat.

2. Een ieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.

Artikel 14

1. Een ieder heeft het recht om in andere landen asiel te zoeken en te genieten tegen vervolging.

2. Op dit recht kan geen beroep worden gedaan in geval van strafvervolgingen wegens misdrijven van niet-politieke aard of handelingen in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties.

Artikel 15

1. Een ieder heeft recht op een nationaliteit.

2. Aan niemand mag willekeurig zijn nationaliteit worden ontnomen, noch het recht worden ontzegd om van nationaliteit te veranderen.

Artikel 16

1. Zonder enige beperking op grond van ras, nationaliteit of godsdienst, hebben mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht om te huwen en een gezin te stichten. Zij hebben gelijke rechten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan.
2. Een huwelijk kan slechts worden gesloten met de vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten.
3. Het gezin is de natuurlijke en fundamentele groepseenheid van de maatschappij en heeft recht op bescherming door de maatschappij en de Staat.

Artikel 17

1. Een ieder heeft recht op eigendom, hetzij alleen, hetzij tezamen met anderen.
2. Niemand mag willekeurig van zijn eigendom worden beroofd.

Artikel 18

Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen ervan, door de praktische toepassing, door eredienst en de nachtneming van de geboden en voorschriften.

Artikel 19

Een ieder heeft het recht op vrijheid van mening en meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid om zonder inmenging een mening te koesteren en om door alle middelen en ongeacht grenzen inlichtingen en denkbeelden op te sporen, te ontvangen en door te geven.

Artikel 20

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vereniging en vergadering.
2. Niemand mag worden gedwongen om tot een vereniging te behoren.

Artikel 21

1. Een ieder heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, rechtstreeks of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.
2. Een ieder heeft het recht om op voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de overheidsdiensten van zijn land.
3. De wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de Regering; deze wil zal tot uiting komen in periodieke en eerlijke verkiezingen, die gehouden zullen worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemmingen of volgens een procedure, die evenzeer de vrijheid van de stemmen verzekert.

Artikel 22

Een ieder heeft als lid van de gemeenschap recht op maatschappelijke zekerheid en heeft er aanspraak op, dat door middel van nationale inspanning en internationale samenwerking, en overeenkomstig de organisatie en de hulpbronnen van de betreffende Staat, de economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid, verwezenlijkt worden.

Artikel 23

1. Een ieder heeft recht op arbeid, op vrije keuze van beroep, op rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden en op bescherming tegen werkloosheid.
2. Een ieder, zonder enige achterstelling, heeft recht op gelijk loon voor gelijke arbeid.
3. Een ieder, die arbeid verricht, heeft recht op een rechtvaardige en gunstige beloning, welke hem en zijn gezin een menswaardig bestaan verzekert, welke beloning zo nodig met andere middelen van sociale bescherming zal worden aangevuld
4. Een ieder heeft recht om vakverenigingen op te richten en zich daarbij aan te sluiten ter bescherming van zijn belangen.

Artikel 24

Een ieder heeft recht op rust en op eigen vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd, en op periodieke vakanties met behoud van loon.

Artikel 25

1. Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.
2. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand. Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.

Artikel 26

1. Een ieder heeft recht op onderwijs; het onderwijs zal kosteloos zijn, althans wat het lager en beginonderwijs betreft. Het lager onderwijs zal verplicht zijn. Ambachtsonderwijs en beroepsopleiding zullen algemeen beschikbaar worden gesteld. Hoger onderwijs zal gelijkelijk openstaan voor een ieder, die daartoe de begaafdheid bezit.
2. Het onderwijs zal gericht zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Het zal het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle naties, rassen of godsdienstige groepen bevorderen en het zal de werkzaamheden van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede steunen.
3. Aan de ouders komt in de eerste plaats het recht toe om de soort van opvoeding en onderwijs te kiezen, welke aan hun kinderen zal worden gegeven.

Artikel 27

1. Een ieder heeft het recht om vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven van de gemeenschap, om te genieten van kunst en om deel te hebben aan wetenschappelijke vooruitgang en de vruchten daarvan.
2. Een ieder heeft recht op de bescherming van de geestelijke en materiële belangen, voortspruitende uit een wetenschappelijk, letterkundig of artistiek werk, dat hij heeft voortgebracht.

Artikel 28

Een ieder heeft recht op het bestaan van een zodanige maatschappelijke en internationale orde, dat de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, daarin ten volle kunnen worden verwezenlijkt.

Artikel 29

1. Een ieder heeft plichten jegens de gemeenschap, zonder welke de vrije en volledige ontplooiing van zijn persoonlijkheid niet mogelijk is.
2. In de uitoefening van zijn rechten en vrijheden zal een ieder slechts onderworpen zijn aan die beperkingen, welke bij de wet zijn vastgesteld en wel uitsluitend ter verzekering van de onmisbare erkenning en eerbiediging van de rechten en vrijheden van anderen en om te voldoen aan de gerechtvaardigde eisen van de moraliteit, de openbare orde en het algemeen welzijn in een democratische gemeenschap.
3. Deze rechten en vrijheden mogen in geen geval worden uitgeoefend in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties.

Artikel 30

Geen bepaling in deze Verklaring zal zodanig mogen worden uitgelegd, dat welke Staat, groep of persoon dan ook, daaraan enig recht kan ontnemen om iets te ondernemen of handelingen van welke aard ook te verrichten, die vernietiging van een van de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, ten doel hebben.

Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (ICCPR)

(Onofficiële samenvatting)

- Dit verdrag werd op 16 december 1966 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en werd van kracht op 23 maart 1976. Tegen het einde van 2001 was het Verdrag door 147 staten geratificeerd.
- Het Verdrag werkt de burgerlijke en politieke rechten en vrijheden die in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zijn opgesomd verder uit.
- Onder artikel 1 van het Verdrag verbinden de staten er zich toe het recht op zelfbeschikking te verdedigen en dat recht te respecteren. Het artikel erkent tevens het recht van volkeren om hun natuurlijke rijkdom en bronnen vrijelijk te bezitten, te verhandelen en van de hand te doen.

Onder de rechten van individuen die door het Verdrag worden gewaarborgd bevinden zich:

Artikel 2

Het recht op juridische toevlucht wanneer hun rechten werden geschonden, zelfs wanneer de overtreder in een officiële hoedanigheid optrad.

Artikel 3

Het recht op gelijkheid tussen mannen en vrouwen in het genot van hun burgerlijke en politieke rechten.

Artikel 6

Het recht op leven en overleven.

Artikel 7

Vrijheid van onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.

Artikel 8

Vrijheid van slavernij en lijfeigenschap.

Artikel 9

Het recht op vrijheid en veiligheid van een persoon en vrijheid van willekeurige arrestatie of detentie.

Artikel 11

Vrijheid van gevangenschap wegens schulden.

Artikel 12

Het recht op vrijheid en vrijheid van beweging.

Artikel 14

Het recht op gelijkheid voor de wet; het recht op onschuld tot de schuld is bewezen en op een eerlijke en publieke behandeling door een onpartijdige rechtbank.

Artikel 16

Het recht om voor de wet erkend te worden als een individu.

Artikel 17

Het recht op privacy en de bescherming daarvan door de wet.

Het Verdrag is wettelijk bindend: het Comité van de Mensenrechten, vervat onder Artikel 28, ziet toe op de uitvoering.

Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (ICESCR)

(Onofficiële samenvatting)

Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (1966) vormt samen met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten (1966) de internationale "Bill of Human Rights". In overeenstemming met de Universele Verklaring erkennen de Verdragen dat "...het ideaal van vrije mensen die een burgerlijke en politieke vrijheid genieten alsmede vrijheid van angst en nood enkel kan bereikt worden wanneer voorwaarden worden geschept waaronder iedereen zowel zijn burgerlijke en politieke rechten kan genieten als zijn economische, sociale en culturele rechten.

Artikel 1

Alle volkeren hebben het recht op zelfbeschikking, inclusief het recht om hun politieke positie te bepalen en vrijuit hun economische, sociale en culturele ontwikkeling na te streven.

Artikel 2

Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt er zich toe zich maximaal in te zetten om de volle verwezenlijking van de rechten in dit verdrag te bereiken. Iedereen heeft recht op dezelfde rechten, zonder enige discriminatie.

Artikel 3

De Staten verbinden er zich toe de gelijke rechten van mannen en vrouwen te verzekeren betreffende de uitoefening van alle rechten in dit verdrag.

Artikel 4

Beperkingen op deze rechten zijn enkel mogelijk indien ze verenigbaar zijn met de aard van deze rechten en enkel met het doel om het algemene welzijn te bevorderen in een democratische samenleving.

Artikel 5

Geen mens, groep of regering heeft het recht om een van deze rechten te vernietigen.

Artikel 6

Iedereen heeft het recht op werk, inclusief het recht een inkomen te verwerven met een job die vrij gekozen en aanvaard is.

Artikel 7

Iedereen heeft het recht op rechtvaardige arbeidsvoorwaarden: eerlijk loon om zichzelf en het gezin in hun levensonderhoud te voorzien; gelijk loon voor gelijk werk; veilige en gezonde arbeidsomstandigheden; gelijke kansen voor iedereen op promotie; rust en vrije tijd.

Artikel 8

Iedereen heeft het recht om een vakbond op te richten of erbij aan te sluiten en het recht om te staken.

Bron: The Minnesota Human Rights Center, gebaseerd op UN Centre on Human Rights, The International Bill of Rights, Fact Sheet #2.

Artikel 9

Iedereen heeft het recht op sociale bescherming inclusief sociale verzekering.

Artikel 10

Bescherming en hulp moeten worden geboden aan het gezin. Het huwelijk moet door beide partners uit vrije wil worden aangegaan. Speciale bescherming voor moeders moet worden voorzien. Speciale maatregelen moeten worden genomen in het voordeel van kinderen, zonder discriminatie. Kinderen en jongeren moeten worden beschermd tegen economische uitbuiting. Hun tewerkstelling in schadelijke of gevaarlijke jobs moet worden verboden. Er moeten dewelke kinderarbeid verboden is.

Artikel 11

Iedereen heeft het recht op een geschikte levensstandaard voor zichzelf en zijn familie, inclusief geschikt voedsel, kleding en huisvesting. Iedereen heeft het recht vrij te zijn van hongers.

Artikel 12

Iedereen heeft het recht om van de hoogst te bereiken fysieke en mentale gezondheidsstandaard te genieten.

Artikel 13

Iedereen heeft het recht op onderwijs. Basisonderwijs moet verplicht zijn en gratis voor iedereen.

Artikel 14

Die Staten waar verplicht en gratis basisonderwijs niet voor iedereen bereikbaar is, moeten een plan uitwerken om zulk onderwijs te voorzien.

Artikel 15

Iedereen heeft het recht om deel te nemen aan het culturele leven; en de voordelen te genieten van wetenschappelijke vooruitgang.

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind

(Onofficiële samenvatting)

- Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (CRC) is het mensenrechteninstrument dat universeel het meest wordt geaccepteerd, het is geratificeerd door elke land in de wereld, uitgezonderd twee. Het Verdrag bevat het hele scala aan mensenrechten – burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten - van het kind in één document.
- Het verdrag is aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN op 20 november 1989 en van kracht gegaan in september 1990.
- Het Verdrag schetst in 41 artikels de mensenrechten die moeten worden gerespecteerd en beschermd voor elk kind jonger dan 18 jaar.

Artikel 1

Definitie van kind als "elke persoon onder de leeftijd van 18 jaar", tenzij de nationale wet beslist dat meerderjarigheid wordt bereikt op een vroegere leeftijd.

Artikel 2

De rechten die worden gevrijwaard in het Verdrag worden verzekerd *zonder enige vorm van discriminatie*.

Artikel 3

Bij alle acties die te maken hebben met kinderen, is *het belang van het kind* van primordiaal belang.

Artikel 5

De Staat moet de verantwoordelijkheid, *rechten en plichten* van de ouders of de brede familie respecteren.

Artikel 6

Elk kind heeft het inherent recht op leven.

Artikel 7

Het kind heeft recht op een *naam*, het verwerven van een *nationaliteit*, en heeft het recht de ouders te kennen en door hen geliefd te worden.

Artikel 8

Het kind heeft recht op een *identiteit* en *nationaliteit*.

Artikel 9

Het kind heeft het recht *niet afgezonderd te worden van zijn ouders*, uitgezonderd wanneer het in zijn belang is en door een gerechtelijke procedure gebeurt.

Artikel 12

Het kind heeft het recht om de eigen zienswijze te uiten over alle zaken die hem of haar aanbelangen en de *zienswijze van het kind* moet voldoende gewicht krijgen.

Artikel 13

Het kind heeft het recht op *vrijheid van meningsuiting*, inclusief het recht om informatie en allerhande ideeën te zoeken, te ontvangen en te uiten.

Artikel 14

Het recht van het kind op *vrijheid van denken, geweten en godsdienst* moet gerespecteerd worden.

Artikel 15

Het kind heeft recht op vrijheid van vereniging en vreedevolle bijeenkomst.

Artikel 16

Geen kind zal worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar *privacy*, gezinsleven, woning of correspondentie; het kind moet worden beschermd tegen onwettige aanvallen op zijn/haar eer en goede naam.

Artikel 17

De Staat verzekert het recht van het kind op *toegang tot informatie* en materiaal van nationale en internationale bronnen.

Artikel 18

Ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind.

Artikel 19

De Staat zal alle wettige, bestuurlijke, sociale en educatieve maatregelen nemen voor de bescherming van het kind tegen alle vormen van fysiek of mentaal geweld, verwonding, misbruik, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting.

Artikel 24

Het kind heeft recht op de hoogste bereikbare standaard van *gezondheidszorg*, met de nadruk op basisgezondheidszorg en op de ontwikkeling van preventieve gezondheidszorg.

Artikel 26

Het kind heeft het recht om te kunnen genieten van *sociale zekerheid*.

Artikel 27

Het kind heeft recht op een *levensstandaard* die fysieke, mentale, spirituele, morele en sociale ontwikkeling toelaat.

Artikel 28

Het kind heeft recht op *onderwijs*. De Staat dient ervoor te zorgen dat basisonderwijs verplicht, gratis en beschikbaar is voor iedereen, de ontwikkeling van verschillende vormen van secundair onderwijs aan te moedigen en beschikbaar te maken voor elk kind. Schooldiscipline wordt uitgevoerd op een manier die in overeenstemming is met de waardigheid van het kind. Onderwijs moet worden gericht op de ontwikkeling van de persoonlijkheid, de talenten en vaardigheden van het kind, op het respect voor de mensenrechten en fundamentele vrijheden, op verantwoordelijk leven in een vrije samenleving in de geest van vrede, vriendschap, begrip, tolerantie en gelijkheid en op de ontwikkeling van respect voor de natuurlijke omgeving.

Artikel 30

Het kind heeft het recht om zijn/haar eigen *cultuur* te beleven.

Artikel 31

Het kind heeft recht op *rust en vrije tijd*, om te spelen en vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven en aan de kunsten.

Artikel 32

Het kind moet worden beschermd tegen economische *uitbuiting* en tegen werk dat schadelijk is voor zijn/haar leven en ontwikkeling.

Artikel 33

Het kind moet worden beschermd tegen gebruik van *illegale drugs*.

Artikel 34

Het kind moet worden beschermd tegen alle vormen van *seksuele uitbuiting en seksueel misbruik*, het inzetten van kinderen in prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken, het gebruik van kinderen in pornografische voorstellingen en materiaal.

Artikel 38

De Staat zal alle mogelijke maatregelen nemen om te zorgen voor kinderen die door een gewapend conflict worden bedreigd en om hen te beschermen.

Artikel 40

Elk kind dat ervan beschuldigd wordt een *misdrif of overtreding* te hebben begaan, zou de garantie moeten hebben dat hij/zij als onschuldig beschouwd wordt tot schuld bewezen is, juridische bijstand krijgt wanneer zijn/haar zaak voorkomt, niet toe mag worden gedwongen tot het afleggen van een getuigenis of tot het bekennen van schuld. Zijn/haar privé-leven dient volledig eerbiedigd te worden en op een wijze behandeld die in de juiste verhouding staat tot zijn/haar leeftijd, omstandigheden en welzijn. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating mogen worden opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar.

De volledige tekst van het Verdrag en de Optionele Protocols kunnen worden geconsulteerd en gedownload van vele internetsites, zoals die van UNICEF (www.unicef.org/crc).

Het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens

(Samenvatting)

Onder het Verdrag, dat op 4 november 1950 werd ondertekend en in 1953 van kracht werd, garanderen de Staten die partij zijn bij dit Verdrag de fundamentele burgerrechten en politieke rechten van een staat die als rechtsstaat functioneert niet enkel voor hun eigen inwoners maar voor alle personen 'binnen hun jurisdictie'. Staten of individuen kunnen een klacht indienen bij het Hof dat is opgericht door het Verdrag. Het Verdrag is echter niet noodzakelijk geïncorporeerd in de nationale wetgeving van elke staat. De theorie van het internationaal recht waarbij mensenrechten een fundamenteel karakter hebben dat hen boven de wetgeving en regels van soevereine staten plaatst wordt aldus in praktijk gebracht.

De rechten die worden gegarandeerd

Het recht op leven (artikel 2)

Artikel 2 beschermt het individu tegen willekeurige, door de staat uitgevoerde, doodslag; maar het sluit het gebruik van de doodstraf niet uit wanneer ze wordt uitgevoerd in overeenstemming met de wet. Protocol nr. 6, dat de doodstraf afschaft in vreedstijd, werd in 1985 aangenomen. Een nieuw protocol voor de afschaffing van de doodstraf is in voorbereiding.

Het recht op vrijheid en veiligheid van een persoon (artikel 5)

Artikel 5 garandeert mensen fysieke vrijheid door hen te beschermen tegen willekeurige arrestatie en opsluiting en geeft hen bepaalde fundamentele procedurerechten. De bepalingen ervan worden uitgebreid door artikel 1 van Protocol nr. 4 dat opsluiting voor een financiële schuld verbiedt.

Het recht op een eerlijk proces bij burgerlijke en criminele zaken (artikel 6)

Dit recht wordt aangevuld door artikel 13, dat het recht op een efficiënte verdediging voor een nationale autoriteit verzekert. Artikel 6 omvat de voorwaarde dat de procedures binnen een "redelijke tijd" moeten plaatsvinden. Klachten over overtredingen van deze bepaling worden het veelvuldigst ingediend. De idee van een eerlijk proces wordt vervolgd door het principe dat de wet niet retroactief mag zijn (artikel 7), het recht op beroep in criminele zaken, het recht op schadevergoeding wanneer ten onrechte veroordeeld, en het recht om niet twee maal te worden berecht of gestraft voor dezelfde misdaad (artikels 2, 3 en 4 van Protocol nr. 7).

Respect voor privé- en gezinsleven, thuis en briefwisseling (artikel 8)

Dat kan in verband gezien worden met het recht om te trouwen en een gezin te stichten (artikel 12).

De gelijke rechten en verantwoordelijkheden van gehuwden tijdens het huwelijk (artikel 5 van Protocol nr. 7)

Het verdrag voorziet een Europees Hof van de Mensenrechten dat individuele zaken en interstatelijke zaken behandelt. De rechters zijn volledig onafhankelijk en worden verkozen door de Parlementaire Vergadering.

Het Comité van Ministers van de Raad van Europa superviseert de uitvoering van het vonnis wanneer een schending wordt vastgesteld en garandeert dat de staat gepaste herstellende maatregelen neemt, bijvoorbeeld door nieuwe administratieve procedures of via wetgeving.

Het recht op vrijheid van meningsuiting (inclusief persvrijheid) (artikel 10)

De vereisten van dit fundamentele recht zijn een logische voortzetting van de rechten gegarandeerd door artikel 9 (vrijheid van denken, geweten en godsdienst)

Vrijheid van vreedzame vereniging en vergadering (artikel 11) Het recht op ongestoord genot van eigendommen (artikel 1 van Protocol nr. 1)

Het recht op onderwijs (artikel 2 van Protocol nr. 1)

Het recht op vrije verkiezingen (artikel 3 van protocol nr. 1)

De Raad van Europa en de bescherming van mensenrechten

Vrijheid van beweging en vrijheid om te kiezen waar je woont (artikel 2 van Protocol nr. 4)

Wat verboden is

Marteling en onmenselijke behandeling en bestraffing (artikel 3).

Slavernij en dwangarbeid (artikel 4).

Discriminatie betreffende de rechten en vrijheden gegarandeerd door het verdrag (artikel 14).

De eigen staatsburgers uitsluiten of hen de toegang ontzeggen en de collectieve uitdrijving van vreemdelingen (artikel 3 en 4 van protocol nr. 4)

Procedurale waarborgen beschermen ook vreemdelingen die uit een land dreigen te worden gezet (artikel 1 van protocol nr. 7).

Bron: Council of Europe Directorate General of Human Rights www.coe.int/T/E/Human_rights/

Het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, zoals gewijzigd door Protocol nr. 11

Rome, 4 november 1950,

De tekst van het verdrag werd gewijzigd door de voorzieningen in het Protocol n°3 (ETS n° 45), dat van kracht werd op 21 september 1970, in het Protocol n°5 (ETS n°55), dat van kracht werd op 20 december 1971 en in Protocol n°8 (ETS n°118), dat van kracht werd op 1 januari 1990, en bevatte ook de tekst van Protocol n°2 (ETS n°44) dat in overeenkomst met artikel 5, paragraaf 3 hiervan, integraal deel heeft uitgemaakt van het verdrag sinds het van kracht werd op 1 november 1998. Vanaf die datum is het Protocol n°9, dat van kracht geworden was op 1 oktober 1994, afgeschaft, en heeft het Protocol n°10 (ETS n°146) zijn functie verloren.

- De Regering die dit Verdrag hebben ondertekend, Leden van de Raad van Europa, Gelet op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens die op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is afgekondigd;
 - Overwegende, dat deze Verklaring ten doel heeft de universele en daadwerkelijke erkenning en toepassing van de rechten die daarin zijn nedergelegd te verzekeren;
 - Overwegende, dat het doel van de Raad van Europa is het bereiken van een grotere eenheid tussen zijn Leden en dat een van de middelen om dit doel te bereiken is de handhaving van en de verdere verwezenlijking van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;
 - Opnieuw haar diep geloof bevestigende in deze fundamentele vrijheden die de grondslag vormen voor gerechtigheid en vrede in de wereld en welke handhaving vooral steunt, enerzijds op een waarlijk democratische regeringsvorm, anderzijds op het gemeenschappelijk begrip en de gemeenschappelijke eerbiediging van de rechten van de mens waarvan die vrijheden afhankelijk zijn;
 - Vastbesloten om, als Regeringen van gelijkgestemde Europese staten, die een gemeenschappelijk erfdel bezitten van politieke tradities, idealen, vrijheid en heerschappij van het recht, de eerste stappen te doen voor de collectieve handhaving van sommige der in de Universele Verklaring vermelde rechten;
- gedetineerd overeenkomstig de bepalingen van artikel 5 van dit Verdrag, of gedurende zijn voorwaardelijke invrijheid-stelling;
- (b) elke dienst van militaire aard of, in het geval van gewetensbezwaarden in landen waarin hun gewetensbezwaren worden erkend, diensten die gevorderd worden in plaats van de verplichte militaire dienst;
 - (c) elke dienst die wordt gevorderd in het geval van een noodtoestand of ramp die het leven of het welzijn van de gemeenschap bedreigt;
 - (d) elk werk of elke dienst die deel uitmaakt van normale burger-plichten.

Artikel 5 - Recht op vrijheid en veiligheid

1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:
 - (a) indien hij op rechtmatige wijze is gedetineerd na veroordeling door een daartoe bevoegde rechter;
 - (b) indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;
 - (c) indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd teneinde voor de bevoegde rechterlijke instantie te worden geleid, wanneer er een redelijke verdenking bestaat, dat hij een strafbaar feit heeft begaan of indien het redelijkerwijs noodzakelijk is hem te beletten een strafbaar feit te begaan of te ontvluchten nadat hij dit heeft begaan;
 - (d) in het geval van rechtmatige detentie van een minderjarige met het doel toe te zien op zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instantie te geleiden;
 - (e) in het geval van rechtmatige detentie van personen ter voorkoming van de verspreiding van besmettelijke ziekten, van geesteszieken, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers;
 - (f) in het geval van rechtmatige arrestatie of detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is.
2. Een ieder die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.
3. Een ieder die is gearresteerd of gedetineerd, overeenkomstig lid 1 (c) van dit artikel, moet onverwijld voor een rechter worden geleid of voor een andere magistraat die door de wet bevoegd verklaard is rechterlijke macht uit te oefenen en heeft het recht binnen een redelijke termijn berecht te worden of hangende het proces in vrijheid te worden gesteld. De invrijheidstelling kan afhankelijk worden gesteld van een waarborg voor de verschijning van de betrokkene ter terechtzitting.
4. Een ieder, wie door arrestatie of detentie zijn vrijheid is ontnomen, heeft het recht voorziening te vragen bij het gerecht opdat deze spoedig beslist over de rechtmatigheid van zijn detentie en zijn invrijheidstelling beveelt, indien de detentie onrechtmatig is.
5. Een ieder die het slachtoffer is geweest van een arrestatie of een detentie in strijd met de bepalingen van dit artikel, heeft recht op schadeloosstelling.

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1 - Verplichting tot eerbiediging van de rechten van de mens

De Hoge Verdragsluitende Partijen verzekeren een ieder die ressorteert onder haar rechtsmacht de rechten en vrijheden die zijn vastgesteld in de Eerste Titel van dit Verdrag.

Titel I – Rechten en vrijheden

Artikel 2 - Recht op leven

1. Het recht van een ieder op leven wordt beschermd door de wet. Niemand mag opzettelijk van het leven worden beroofd, behoudens door de tenuitvoerlegging van een gerechtelijk vonnis wegens een misdrijf waarvoor de wet in de doodstraf voorziet.
2. De beroving van het leven wordt niet geacht in strijd met dit artikel te zijn geschied ingeval zij het gevolg is van het gebruik van geweld, dat absoluut noodzakelijk is:
 - (a) ter verdediging van wie dan ook tegen onrechtmatig geweld;
 - (b) teneinde een rechtmatige arrestatie te bewerkstelligen of het ontsnappen van iemand die op rechtmatige wijze is gedetineerd, te voorkomen;
 - (c) teneinde in overeenstemming met de wet een oproer of opstand te onderdrukken.

Artikel 3 - Verbod van foltering

Niemand mag worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

Artikel 4 - Verbod van slavernij en dwangarbeid

1. Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.
2. Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.
3. Niet als 'dwangarbeid of verplichte arbeid' in de zin van dit artikel worden beschouwd:
 - (a) elk werk dat gewoonlijk wordt vereist van iemand die is

Artikel 6 - Recht op een eerlijk proces

1. Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De uitspraak moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaak kan aan de pers en het publiek worden ontzegd, gedurende de gehele terechtzitting of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé leven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een behoorlijke rechtspleging zou schaden.
2. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.
3. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, heeft in het bijzonder de volgende rechten:
 - (a) onverwijld, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;
 - (b) te beschikken over de tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging;
 - (c) zich zelf te verdedigen of daarbij de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze of, indien hij niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman te bekostigen, kosteloos door een toegevoegd advocaat te kunnen worden bijgestaan, indien de belangen van een behoorlijke rechtspleging dit eisen;
 - (d) de getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen à décharge te doen geschieden onder dezelfde voorwaarden als het geval is met de getuigen à charge;
 - (e) zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter terechtzitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt.

Artikel 7 - Geen straf zonder wet

1. Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die, die ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was.
2. Dit artikel staat niet in de weg aan de berechting en bestraffing van iemand, die schuldig is aan een handelen of nalaten, dat ten tijde van het handelen of nalaten, een misdrijf was overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen die door de beschaafde volken worden erkend.

Artikel 8 - Recht op eerbiediging van privé, familie- en gezinsleven

1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 9 - Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé; zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensden, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden

onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 10 - Vrijheid van meningsuiting

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Dit artikel belet Staten niet radio-omroep-, bioscoop- of televisieondernemingen te onderwerpen aan een systeem van vergunningen.
2. Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.

Artikel 11 - Vrijheid van vergadering en vereniging

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, met inbegrip van het recht met anderen vakverenigingen op te richten en zich bij vakverenigingen aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.
2. De uitoefening van deze rechten mag aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Dit artikel verbiedt niet dat rechtmatige beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van deze rechten door leden van de krijgsmacht, van de politie of van het ambtelijk apparaat van de Staat.

Artikel 12 - Recht te huwen

Mannen en vrouwen van huwbare leeftijd hebben het recht te huwen en een gezin te stichten volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen.

Artikel 13 - Recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel

Een ieder wiens rechten en vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld, zijn geschonden, heeft recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel voor een nationale instantie, ook indien deze schending is begaan door personen in de uitoefening van hun ambtelijke functie.

Artikel 14 - Verbod van discriminatie

Het genot van de rechten en vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld, moet worden verzekerd zonder enig onderscheid op welke grond ook, zoals geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte of andere status.

Artikel 15 - Afwijking in geval van noodtoestand

1. In tijd van oorlog of in geval van enig andere algemene noodtoestand die het bestaan van het land bedreigt, kan iedere Hoge Verdragsluitende Partij maatregelen nemen die afwijken van zijn verplichtingen ingevolge dit Verdrag, voor zover de ernst van de situatie deze maatregelen strikt vereist en op voorwaarde dat deze niet in strijd zijn met andere verplichtingen die voortvloeien uit het internationale recht.
2. De voorgaande bepaling staat geen enkele afwijking toe van artikel 2, behalve ingeval van dood als gevolg van rechtmatige oorlogshandelingen, en van de artikelen 3, 4, eerste lid, en 7.
3. Elke Hoge Verdragsluitende Partij die gebruik maakt van dit recht om af te wijken, moet de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa volledig op de hoogte houden van de

genomen maatregelen en van de beweegredenen daarvoor. Zij moet de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa eveneens in kennis stellen van de datum waarop deze maatregelen hebben opgehouden van kracht te zijn en de bepalingen van het Verdrag opnieuw volledig worden toegepast.

Artikel 16 - Beperkingen op politieke activiteiten van vreemdelingen

Geen der bepalingen van de artikelen 10, 11 en 14 mag beschouwd worden als een beletsel voor de Hoge Verdragsluitende Partijen beperkingen op te leggen aan politieke activiteiten van vreemdelingen.

Artikel 17 - Verbod van misbruik van recht

Geen der bepalingen van dit Verdrag mag worden uitgelegd als zou zij voor een Staat, een groep of een persoon een recht inhouden enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten met als doel de rechten of vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld teniet te doen of deze verdergaand te beperken dan bij dit Verdrag is voorzien.

Artikel 18 - Inperking van de toepassing van beperkingen op rechten

De beperkingen die volgens dit Verdrag op de omschreven rechten en vrijheden zijn toegestaan, mogen slechts worden toegepast ten behoeve van het doel waarvoor zij zijn gegeven.

Titel II – Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Artikel 19 - Instelling van het Hof

Teneinde de nakoming te verzekeren van de verplichtingen die de Hoge Verdragsluitende Partijen in het Verdrag en de Protocollen daarbij op zich hebben genomen, wordt een Europees Hof voor de Rechten van de Mens ingesteld, hierna te noemen 'het Hof'. Het functioneert op een permanente basis.

Artikel 20 - Aantal rechters

Het Hof bestaat uit een aantal rechters dat gelijk is aan het aantal Hoge Verdragsluitende Partijen.

Artikel 21 - Voorwaarden voor uitoefening van de functie

1. De rechters moeten het hoogst mogelijk redelijk aanzien genieten en in zich verenigen de voorwaarden die worden vereist voor het uitoefenen van een hoge functie bij de rechterlijke macht, ofwel rechtsgeleerden zijn van erkende bekwaamheid.
2. De rechters hebben zitting in het Hof op persoonlijke titel.
3. Gedurende hun ambtstermijn mogen de rechters geen activiteiten verrichten die onverenigbaar zijn met hun onafhankelijkheid, onpartijdigheid of met de eisen van een volledige dagtaak; het Hof beslist over alle vragen met betrekking tot de toepassing van dit lid.

Artikel 22 - Verkiezing van rechters

1. Voor elke Hoge Verdragsluitende Partij worden de rechters gekozen door de Parlementaire Vergadering, met een meerderheid van de uitgebrachte stemmen, uit een lijst van drie kandidaten, voorgedragen door de Hoge Verdragsluitende Partij.
2. Dezelfde procedure wordt gevolgd om het Hof aan te vullen in geval van toetreding van nieuwe Hoge Verdragsluitende Partijen en om tussentijdse vacatures te vervullen.

Artikel 23 - Ambtstermijn

1. De rechters worden gekozen voor een periode van zes jaar. Zij zijn herkiesbaar. De ambtstermijn van de helft van de rechters die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, eindigt evenwel na drie jaar.
2. De rechters van wie de ambtstermijn zal eindigen na de eerste periode van drie jaar, worden bij loting aangewezen door de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, onmiddellijk na hun verkiezing.
3. Teneinde zo veel mogelijk te bewerkstelligen dat elke drie jaar de ambtstermijn van de helft van de rechters wordt verlengd, kan de Parlementaire Vergadering, alvorens tot een volgende verkiezing over te gaan, besluiten dat de ambtstermijn van één of meer te verkiezen rechters een andere duur heeft dan zes jaar, doch ten hoogste negen en ten minste drie jaar.

4. Ingeval het meer dan één ambtstermijn betreft en de Parlementaire Vergadering het voorgaande lid toepast, geschiedt de roedeling van de ambtstermijnen door middel van loting door de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa onmiddellijk na de verkiezing.
5. Een rechter die is verkozen ter vervanging van een rechter van wie de ambtstermijn niet is geëindigd, maakt de ambtstermijn van zijn voorganger af. De ambtstermijn van rechters eindigt wanneer zij de leeftijd van 70 jaar bereiken. De rechters blijven in functie tot hun vervanging. Zij handelen evenwel de zaken af die zij reeds in behandeling hebben.

Artikel 24 - Ontheffing uit het ambt

Een rechter kan slechts van zijn functie worden ontheven indien de overige rechters bij een meerderheid van tweederde besluiten dat hij niet meer aan de vereiste voorwaarden voldoet.

Artikel 25 - Griffie en referendarissen

Het Hof beschikt over een griffie, waarvan de taken en de organisatie worden vastgesteld in het reglement van het Hof. Het Hof wordt bijgestaan door referendarissen.

Artikel 26 - Hof in voltallige vergadering bijeen

Het Hof in voltallige vergadering bijeen: a. kiest zijn President en één of twee Vice-Presidenten voor een periode van drie jaar; zij zijn herkiesbaar; b. stelt Kamers in, voor bepaalde tijd; c. kiest de Voorzitters van de Kamers van het Hof; zij zijn herkiesbaar; d. neemt het reglement van het Hof aan; e. kiest de Griffier en één of twee Plaatsvervangend Griffiers.

Artikel 27 - Comités, Kamers en Grote Kamer

1. Ter behandeling van bij het Hof aanhangig gemaakte zaken, houdt het Hof zitting in comités van drie rechters, in Kamers van zeven rechters en in een Grote Kamer van zeventien rechters. De Kamers van het Hof stellen comités in voor bepaalde tijd.
2. De rechter die is gekozen voor de betrokken Staat maakt van rechtswege deel uit van de Kamer en van de Grote Kamer; in geval van zijn ontstentenis of belet wijst die Staat een persoon aan om daarin als rechter zitting te hebben.
3. De Grote Kamer bestaat mede uit de President van het Hof, de Vice-Presidenten, de Voorzitters van de Kamers en andere rechters, aangewezen overeenkomstig het reglement van het Hof. Wanneer een zaak op grond van artikel 43 naar de Grote Kamer wordt verwezen, mag een rechter van de Kamer die uitspraak heeft gedaan, geen zitting nemen in de Grote Kamer, met uitzondering van de voorzitter van de Kamer en de rechter die daarin zitting had voor de betrokken Staat.

Artikel 28 - Verklaringen van niet-ontvankelijkheid van comité

Een comité kan, met eenparigheid van stemmen, een individueel verzoekschrift, ingediend op grond van artikel 34, niet-ontvankelijk verklaren of van de rol schrappen, wanneer deze beslissing zonder nader onderzoek kan worden genomen. De beslissing geldt als einduitspraak.

Artikel 29 - Beslissingen van Kamers inzake ontvankelijkheid en gegrondheid

1. Indien geen beslissing ingevolge artikel 28 is genomen, doet een Kamer uitspraak over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van individuele verzoekschriften, ingediend op grond van artikel 34.
2. Een Kamer doet uitspraak over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van interstatelijke verzoekschriften, ingediend op grond van artikel 3
3. De beslissing inzake ontvankelijkheid wordt afzonderlijk genomen, tenzij het Hof, in uitzonderlijke gevallen, anders beslist.

Artikel 30 - Afstand van rechtsmacht ten gunste van de Grote Kamer

Indien de bij een Kamer aanhangige zaak aanleiding geeft tot een ernstige vraag betreffende de interpretatie van het Verdrag of de Protocollen daarbij of wanneer de oplossing van een vraag aanhangig voor een Kamer een resultaat kan hebben dat strijdig is met een eerdere uitspraak van het Hof, kan de Kamer, te allen tijde voordat zij uitspraak doet, afstand doen van rechtsmacht ten gunste van de Grote Kamer, tenzij één van de betrokken partijen daartegen bezwaar maakt.

Artikel 31 - Bevoegdheden van de Grote Kamer

- (a) doet uitspraak over de grond van artikel 33 of artikel 34 ingediende verzoekschriften wanneer een Kamer ingevolge artikel 30 afstand van rechtsmacht heeft gedaan of wanneer de zaak ingevolge artikel 43 naar de Grote Kamer is verwezen; en
- (b) behandelt verzoeken om advies, gedaan ingevolge artikel 47.

Artikel 32 - Rechtsmacht van het Hof

1. De rechtsmacht van het Hof strekt zich uit tot alle kwesties met betrekking tot de interpretatie en de toepassing van het Verdrag en de Protocollen daarbij die aan het Hof worden voorgelegd zoals bepaald in de artikelen 33, 34 en 47.
2. In geval van een meningsverschil met betrekking tot de vraag of het Hof rechtsmacht heeft, beslist het Hof.

Artikel 33 - Interstatelijke zaken

Elke Hoge Verdragsluitende Partij kan elke vermeende niet-nakoming van de bepalingen van het Verdrag en de Protocollen daarbij door een andere Hoge Verdragsluitende Partij bij het Hof aanhangig maken.

Artikel 34 - Individuele verzoekschriften

Het Hof kan verzoekschriften ontvangen van ieder natuurlijk persoon, iedere niet-gouvernementele organisatie of iedere groep personen die beweert slachtoffer te zijn van een schending door een van de Hoge Verdragsluitende Partijen van de rechten die in het Verdrag of de Protocollen daarbij zijn vervat. De Hoge Verdragsluitende Partijen verplichten zich ertoe de doeltreffende uitoefening van dit recht op generlei wijze te belemmeren.

Artikel 35 - Voorwaarden voor ontvankelijkheid

1. Het Hof kan een zaak pas in behandeling nemen nadat alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, overeenkomstig de algemene erkende regels van internationaal recht, en binnen een termijn van zes maanden na de datum van de definitieve nationale beslissing.
2. Het hof behandelt geen enkel individueel verzoekschrift, ingediend op grond van artikel 34, dat
 - (a) anoniem is; of
 - (b) in wezen gelijk is aan een zaak die reeds eerder door het Hof is onderzocht of reeds aan een andere internationale instantie voor onderzoek of regeling is voorgelegd en geen nieuwe feiten bevat.
3. Het Hof verklaart elk individueel verzoekschrift, ingediend op grond van artikel 34, niet ontvankelijk, wanneer het van oordeel is dat dit niet verenigbaar is met de bepalingen van het Verdrag of de Protocollen daarbij, kennelijk ongegrond is of een misbruik betekent van het recht tot het indienen van een verzoekschrift.
4. Het Hof verwerpt elk verzoekschrift dat het ingevolge dit artikel als niet ontvankelijk beschouwt. Dit kan het in elk stadium van de procedure doen.

Artikel 36 - Tussenkomsst door derden

1. In alle zaken die voor een Kamer of de Grote Kamer aanhangig zijn, heeft een Hoge Verdragsluitende Partij waarvan een onder-daan verzoeker is het recht schriftelijke conclusies in te dienen en aan zittingen deel te nemen.
2. De President van het Hof kan, in het belang van een goede rechtsbedeling, elke Hoge Verdragsluitende Partij die geen partij bij de procedure is of elke belanghebbende die niet de verzoeker is, uitnodigen schriftelijke conclusies in te dienen of aan zittingen deel te nemen.

Artikel 37 - Schrapping van de rol

1. Hof kan in elk stadium van de procedure beslissen een verzoekschrift van de rol te schrappen wanneer de omstandigheden tot de conclusie leiden dat
 - (a) de verzoeker niet voornemens is zijn verzoekschrift te handhaven; of
 - (b) het geschil is opgelost; of
 - (c) het om een andere door het Hof vastgestelde reden niet meer gerechtvaardigd is de behandeling van het verzoekschrift voort te zetten. Het Hof zet de behandeling van het verzoekschrift evenwel voort, indien de eerbiediging van de in het Verdrag en de Protocollen daarbij omschreven rechten van de mens zulks vereist.

2. Het Hof kan beslissen een verzoekschrift opnieuw op de rol te plaatsen wanneer het van oordeel is dat de omstandigheden zulks rechtvaardigen.

Artikel 38 - Behandeling van de zaak en procedure voor minnelijke schikking

1. Indien het Hof het verzoekschrift ontvankelijk verklaart,
 - (a) zet het de behandeling van de zaak voort, tezamen met de vertegenwoordigers van de partijen en verricht, indien nodig, nader onderzoek, voor de goede voortgang waarvan de betrokken Staten alle noodzakelijke faciliteiten leveren;
 - (b) stelt het zich ter beschikking van de betrokken partijen teneinde tot een minnelijke schikking van de zaak te komen op basis van eerbiediging van de in het Verdrag en de Protocollen daarbij omschreven rechten van de mens.
2. De in het eerste lid, letter b, omschreven procedure is vertrouwelijk.

Artikel 39 - Totstandbrenging van een minnelijke schikking

Indien het tot een minnelijke schikking komt, schrapt het Hof de zaak van de rol bij een beslissing, die beperkt blijft tot een korte uiteenzetting van de feiten en de bereikte oplossing.

Artikel 40 - Openbare zittingen en toegang tot de stukken

1. De zittingen zijn openbaar, tenzij het Hof wegens buitengewone omstandigheden anders beslist.
2. De ter griffie gedeponeerde stukken zijn toegankelijk voor het publiek, tenzij de President van het Hof anders beslist.

Artikel 41 - Billijke genoegdoening

Indien het Hof vaststelt dat er een schending van het Verdrag of van de Protocollen daarbij heeft plaatsgevonden en indien het nationale recht van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij slechts gedeeltelijk rechtsherstel toelaat, kent het Hof, indien nodig, een billijke genoegdoening toe aan de benadeelde.

Artikel 42 - Uitspraken van Kamers

Uitspraken van Kamers gelden als einduitspraak in overeenstemming met de bepalingen van artikel 44, tweede lid.

Artikel 43 - Verwijzing naar de Grote Kamer

1. Binnen een termijn van drie maanden nade datum van de uitspraak van een Kamer kan elke bij de zaak betrokken partij, in uitzonderlijke gevallen, verzoeken om verwijzing van de zaak naar de Grote Kamer.
2. Een college van vijf rechters van de Grote Kamer aanvaardt het verzoek indien de zaak aanleiding geeft tot een ernstige vraag betreffende de interpretatie of toepassing van het Verdrag of de Protocollen daarbij, dan wel een ernstige kwestie van algemeen belang.
3. Indien het college het verzoek aanvaardt, doet de Grote Kamer uitspraak in de zaak.

Artikel 44 - Einduitspraken

1. De uitspraak van de Grote Kamer geldt als einduitspraak.
2. De uitspraak van een Kamer geldt als einduitspraak.
 - (a) wanneer de partijen verklaren dat zij niet zullen verzoeken om verwijzing van de zaak naar de Grote Kamer; of
 - (b) drie maanden na de datum van de uitspraak, indien niet is verzocht om verwijzing van de zaak naar de Grote Kamer; of
 - (c) wanneer het college van de Grote Kamer het in artikel 43 bedoelde verzoek verwerpt.
3. De einduitspraak wordt openbaar gemaakt.

Artikel 45 - Redenen die aan uitspraken en beslissingen ten grondslag liggen

1. Uitspraken, alsmede beslissingen waarbij verzoekschriften al dan niet ontvankelijk worden verklaard, dienen met redenen te worden omkleed.
2. Indien een uitspraak niet, geheel of gedeeltelijk, de eenstemmige mening van de rechters weergeeft, heeft iedere rechter het recht een uiteenzetting van zijn persoonlijke mening toe te voegen.

Artikel 46 - Bindende kracht en tenuitvoerlegging van uitspraken

1. De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe zich te

houden aan de einduitspraak van het Hof in de zaken waarbij zij partij zijn.

- De einduitspraak van het Hof wordt toegezonden aan het Comité van Ministers, dat toeziet op de tenuitvoerlegging ervan.

Artikel 47 - Adviezen

- Het Hof kan, op verzoek van het Comité van Ministers, adviezen uitbrengen over rechtsvragen betreffende de interpretatie van het Verdrag en de Protocollen daarbij.
- Deze adviezen mogen geen betrekking hebben op vragen die verband houden met de inhoud of strekking van de in Titel 1 van het Verdrag en de Protocollen daarbij omschreven rechten en vrijheden, noch op andere vragen waarvan het Hof of het Comité van Ministers kennis zou moeten kunnen nemen ten gevolge van het instellen van een procedure overeenkomstig het Verdrag.
- Besluiten van het Comité van Ministers waarbij het Hof om advies wordt gevraagd, dienen te worden genomen met een meerderheid van de vertegenwoordigers die gerechtigd zijn in het Comité zitting te hebben.

Artikel 48 - Bevoegdheid van het Hof met betrekking tot adviezen

Het Hof beslist of een verzoek om advies van het Comité van Ministers behoort tot zijn bevoegdheid als omschreven in artikel 47.

Artikel 49 - Redenen die aan adviezen ten grondslag liggen

- Adviezen van het Hof dienen met redenen te worden omkleed.
- Indien een advies niet, geheel of gedeeltelijk, de eenstemmige mening van de rechters weergeeft, heeft iedere rechter het recht een uiteenzetting van zijn persoonlijke mening toe te voegen.
- Adviezen van het Hof worden ter kennis gebracht van het Comité van Ministers.

Artikel 50 - Kosten van het Hof

De kosten van het Hof worden gedragen door de Raad van Europa.

Artikel 51 - Voorrechten en immuniteiten van de rechters

De rechters genieten, gedurende de uitoefening van hun functie, de voorrechten en immuniteiten bedoeld in artikel 40 van het Statuut van de Raad van Europa en de op grond van dat artikel gesloten overeenkomsten.

Titel III – Diverse Bepalingen

Artikel 52 - Verzoek om inlichtingen van de Secretaris-Generaal

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij verschaft op verzoek van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa een uiteenzetting van de wijze waarop haar nationaal recht de daadwerkelijke uitvoering waarborgt van iedere bepaling van dit Verdrag.

Artikel 53 - Waarborging van bestaande rechten van de mens

Geen bepaling van dit Verdrag zal worden uitgelegd als beperkingen op te leggen of inbreuk te maken op de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden die verzekerd kunnen worden ingevolge de wetten van enige Hoge Verdragsluitende Partij of ingevolge enig ander Verdrag waarbij de Hoge Verdragsluitende Partij partij is.

Artikel 54 - Bevoegdheden van het Comité van Ministers

Geen bepaling van dit Verdrag maakt inbreuk op de bevoegdheden door het Statuut van de Raad van Europa verleend aan het Comité van Ministers.

Artikel 55 - Uitsluiting van andere wijzen van geschillenregeling

De Hoge Verdragsluitende Partijen komen overeen dat zij, behoudens bijzondere overeenkomsten, zich niet zullen beroepen op tussen haar van kracht zijnde verdragen, overeenkomsten of verklaringen om door middel van een verzoekschrift een geschil, hetwelk is ontstaan uit de interpretatie of toepassing van dit Verdrag te onderwerpen aan een andere wijze van regeling dan die bij dit Verdrag zijn voorzien.

Artikel 56 - Territoriale werkingsfeer

- Iedere Staat kan, ten tijde van de bekrachtiging of op elk later tijdstip door middel van een kennisgeving gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa verklaren, dat dit Verdrag met inachtneming van het vierde lid van dit artikel van

toepassing zal zijn op alle of op één of meer van de gebieden voor welke buitenlandse betrekkingen hij verantwoordelijk is.

- Het Verdrag zal van toepassing zijn op het gebied of op de gebieden die in de kennisgeving zijn vermeld, vanaf de dertigste dag die volgt op die waarop de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa deze kennisgeving heeft ontvangen.
- In de voornoemde gebieden zullen de bepalingen van dit Verdrag worden toegepast, evenwel met inachtneming van de plaatselijke behoeften.
- Iedere Staat die een verklaring heeft afgelegd overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, kan op elk later tijdstip, met betrekking tot één of meer van de gebieden die in de verklaring worden bedoeld, verklaren dat hij de bevoegdheid van het Hof aanvaardt om kennis te nemen van verzoekschriften van natuurlijke personen, (niet gouvernementele) organisaties of groepen van particulieren, zoals bepaald in artikel 34 van het Verdrag.

Artikel 57 - Voorbehouden

- Iedere Staat kan, ten tijde van de ondertekening van dit Verdrag of van de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, een voorbehoud maken met betrekking tot een specifieke bepaling van dit Verdrag, voor zover een wet die op dat tijdstip op zijn grondgebied van kracht is, niet in overeenstemming is met deze bepaling. Voorbehouden van algemene aard zijn niet toegestaan krachtens dit artikel.
- Elk voorbehoud hetwelk overeenkomstig dit artikel wordt gemaakt, dient een korte uiteenzetting van de betrokken wet te bevatten.

Artikel 58 - Opzegging

- Een Hoge Verdragsluitende Partij kan dit Verdrag slechts opzeggen na verloop van een termijn van 5 jaar na de datum waarop het Verdrag voor haar in werking is getreden en met een opzeggingstermijn van 6 maanden, vervat in een kennisgeving gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, die de andere Hoge Verdragsluitende Partijen hiervan in kennis stelt.
- Deze opzegging kan niet tot gevolg hebben dat zij de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij ontslaat van de verplichtingen, nedergelegd in dit Verdrag, die betrekking hebben op daden die een schending van deze verplichtingen zouden kunnen betekenen en door haar gepleegd zouden zijn voor het tijdstip waarop de opzegging van kracht werd.
- Onder dezelfde voorwaarden zal iedere Hoge Verdragsluitende Partij die ophoudt Lid van de Raad van Europa te zijn, ophouden Partij bij dit Verdrag te zijn.
- Het Verdrag kan worden opgezegd overeenkomstig de bepalingen van de voorafgaande leden met betrekking tot ieder gebied waarop het overeenkomstig artikel 56 van toepassing is verklaard.

Artikel 59 - Ondertekening en bekrachtiging

- Dit Verdrag is voor ondertekening door de Leden van de Raad van Europa opengesteld. Het zal worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging zullen worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.
- Dit verdrag zal in werking treden na de nederlegging van tien akten van bekrachtiging.
- Met betrekking tot iedere ondertekenaar die het daarna bekrachtigt, zal het Verdrag in werking treden op de dag van de nederlegging der akte van bekrachtiging.
- De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa geeft aan alle Leden van de Raad van Europa kennis van de inwerkingtreding van het Verdrag, van de namen der Hoge Verdragsluitende Partijen die het bekrachtigd hebben, evenals van de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging die later heeft plaats gehad.

Opgemaakt te Rome, 4 november 1950, in het Engels en het Frans, waarbij beiden even authentiek zijn, in een enkele kopie die zal bewaard worden in de archieven van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal overhandigt gecertificeerde kopies aan elk van de ondergetekenden.

Het Europees Sociaal Handvest

(korte voorstelling)

Een verdrag van de Raad van Europa ter bescherming van de Mensenrechten.

Het **Europees Sociaal handvest** (verder 'het Handvest' genoemd) legt rechten en vrijheden vast en richt een overkoepelend mechanisme op dat garandeert dat ze worden gerespecteerd door de Staten die partij zijn bij dit Verdrag. Het is recent herzien en het herziene Europees Sociaal handvest van 1999, dat van kracht werd in 1999, vervangt geleidelijk aan het oorspronkelijke handvest van 1961.

De bijgevoegde tabel toont welke landen tot nu toe het Handvest hebben ondertekend en geratificeerd.

Rechten gegarandeerd door het Handvest

De rechten gegarandeerd door het handvest betreffen het dagelijkse leven van iedereen:

Huisvesting:

- Bouwen van een huis naargelang de behoeften van gezinnen;
- vermindering van het aantal dakloze personen;
- universeel verzekerde toegang tot degelijke en betaalbare huisvesting;
- gelijke toegang tot sociale huisvesting voor vreemdelingen.

Gezondheid:

- Toegankelijke en doeltreffende gezondheidszorgvoorzieningen voor de hele bevolking;
- beleid voor ziektepreventie met, in het bijzonder, de garantie van een gezond leefmilieu;
- uitsluiting van beroepsrisico's zodat gezondheid en werkveiligheid door de wet worden verzekerd en in de praktijk gegarandeerd.

Onderwijs:

- Een verbod op arbeid door kinderen onder de 15 jaar;
- gratis lager en secundair onderwijs;
- gratis voorlichting over beroepskeuze;
- initiële en gevorderde beroepsopleiding;
- toegang tot de universiteit en andere vormen van hoger onderwijs enkel op basis van persoonlijke verdienste.

Arbeid:

- Een sociaal en economisch beleid dat een volledige tewerkstelling beoogt;
- het recht om in het onderhoud te voorzien door middel van een vrij gekozen beroep;
- eerlijke arbeidsomstandigheden met betrekking tot loon en werkuren;
- maatregelen die seksueel en psychologisch geweld bestrijden;
- verbod op verplichte arbeid;
- de vrijheid om vakbonden en werknemersorganisaties op te richten om de economische en sociale belangen te verdedigen; individuele vrijheid om te beslissen ze al dan niet te vervoegen;
- promotie van paritair overleg, collectieve onderhandeling, bemiddeling en vrijwillige arbitrage;
- het recht om te staken.

Sociale bescherming:

- Het recht op sociale zekerheid, sociaal welzijn en sociale diensten;
- het recht om te worden beschermd tegen armoede en sociale uitsluiting;
- speciale maatregelen voor gezinnen en ouderen.

Personenverkeer:

- Vereenvoudiging van immigratieformaliteiten voor Europese arbeiders;
- het recht op familiereünie;

- het recht van niet-ingezeten vreemdelingen op noodhulp tot op het moment van repatriëring;

- procedurele beschermingen in het geval van uitzetting.

Niet-discriminatie:

- Het recht van vrouwen en mannen op gelijke behandeling en gelijke kansen bij tewerkstelling;
- een garantie dat alle rechten omschreven in het handvest, ongeacht ras, sekse, leeftijd, kleur, taal, godsdienst, meningen, nationale afkomst, sociale achtergrond, gezondheidstoestand of band met een nationale minderheid gelden.

Europese Comité voor Sociale Rechten

Het Europese Comité voor Sociale Rechten (verder 'het Comité' genoemd) beoordeelt of de landen de regels van het handvest respecteren. De twaalf onafhankelijke en onpartijdige leden ervan worden verkozen door het *Comité van Ministers* van de Raad van Europa voor een periode van zes jaar, die eenmaal verlengbaar is. Het Comité bepaalt of de nationale wet en praktijk in de staten conform het handvest zijn (artikel 24 van het Handvest, zoals geamendeerd door het Turijnse Protocol van 1991).

Een toezichtprocedure gebaseerd op nationale verslaggeving

Elk jaar dienen de staten een *verslag* in dat aantoonst hoe zij het handvest in de wetten en in de praktijk toepassen. Elk rapport betreft enkele van de *voorschriften aangenomen* in het Handvest.

Het Comité onderzoekt de verslagen en beslist of de situaties in de betreffende landen voldoen aan de normen van het handvest. Haar beslissingen, gekend als "*Conclusies*", worden elk jaar gepubliceerd.

Wanneer een staat niet reageert op de beslissing van het Comité, in die mate dat het niet gehoorzaamt aan het Handvest, stuurt het Comité een *aanbeveling* naar die staat waarin het de staat vraagt de situatie in de wet of in de praktijk te veranderen. Het werk van het Ministercomité wordt voorbereid door een *Regeringscomité* dat bestaat uit vertegenwoordigers van de regeringen die partij zijn bij het verdrag, en dat bijgestaan wordt door waarnemers die de Europese werknemersorganisaties en vakbonden vertegenwoordigen.

Een gezamenlijke klachtenprocedure

Onder het *protocol* dat in 1995 voor ondertekening werd geopend en dat in 1998 van kracht werd, kunnen *klachten* over schendingen van het Handvest worden ingediend bij het Europees Comité voor Sociale Rechten.

Organisaties in staat gesteld tot het indienen van klachten bij het Comité

- wanneer het staten betreft die deze procedure hebben aanvaard:

1. de ETUC, UNICE en IOE¹
2. *niet-gouvernementele organisaties* (NGO's) met *consultatieve status* bij de Raad van Europa die op een lijst staan die hiertoe werd opgesteld door het regeringscomité;
3. werknemersorganisaties en vakbonden in de betreffende landen;

- wanneer het staten betreft die ook dit hebben aanvaard:

4. nationale NGO's

De klacht moet volgende informatie bevatten:

- a. De naam en contactgegevens van de organisatie die de klacht indient.
- b. Het bewijs dat de persoon die de klacht indient en ondertekent het recht heeft om de organisatie die de klacht indient te vertegenwoordigen.
- c. De staat waartegen de klacht is gericht.
- d. Een verwijzing naar de bepalingen van het Handvest die zouden zijn geschonden.
- e. Het onderwerp van de klacht, de punten met betrekking tot dewelke de betreffende staten zouden hebben gefaald om het

handvest te gehoorzamen, samen met relevante argumenten en met ondersteunende documenten.

“Inspectierapport”, dat jaarlijks door het Secretariaat van het Handvest (zie onder) wordt gepubliceerd.

De klacht mag vrijelijk worden ingediend op basis van het voorvernoemde, of via een formulier. Het moet zijn opgesteld in het Engels of Frans in het geval van de organisaties uit bovenvermelde categorieën 1 en 2. In het geval van de andere organisaties (categorieën 3 en 4), mag het worden opgesteld in de officiële taal, of een van de officiële talen van de betreffende staat.

Het Comité onderzoekt de klacht en verklaart het ontvankelijk, wanneer voldaan is aan de formele eisen.

Wanneer de klacht ontvankelijk wordt verklaard, wordt een schriftelijke procedure in gang gezet en worden tussen de partijen documenten uitgewisseld. Het Comité kan beslissen om een publieke hoorzitting te houden.

Vervolgens neemt het Comité dan een beslissing op basis van de klacht, die naar de betrokken partijen en naar het Comité van Ministers wordt doorgegeven in de vorm van een rapport, dat publiek wordt gemaakt binnen de vier maanden nadat het werd doorgestuurd.

Uiteindelijk neemt het Comité van Ministers een *resolutie* aan. Wanneer nodig kan het *aanbevelen* dat de staat bepaalde maatregelen neemt om de situatie in overeenstemming te brengen met het handvest.

Gevolgen van de toepassing van het handvest in de verschillende staten

Als een gevolg van het toezichthoudende systeem kunnen staten verschillende veranderingen aanbrengen in hun wetgeving of praktijk om de situatie aan te passen aan het handvest. Details van deze resultaten (en actuele ontwikkelingen) worden beschreven in het

Waar is verdere informatie over het Handvest te vinden?

- de Handvest database <http://hudoc.esc.coe.int/>, die on line of op CD Rom geraadpleegd kan worden, maakt het gemakkelijk om meer te weten te komen over de jurisprudentie van het Europees Comité voor Sociale Rechten;
- de website van het Handvest www.coe.int/T/F/Droits_de_l%27Homme/Cse bevat al de nationale rapporten en de gegevens per land;
- het “Inspectierapport”, jaarlijks gepubliceerd, toont de mate waarin de wetgeving van elk land overeenstemt met het Handvest;
- de “Collected texts” bevatten al de basisteksten;
- de samenvattende bibliografie die regelmatig wordt geactualiseerd.

Secretariaat van het Europees Sociaal Handvest
 DG II – Algemeen Directoraat Mensenrechten
 Raad van Europa
 F – 67075 Straatsburg Cedex
social.charter@coe.int

¹ European Trade Union Confederation (ETUC), Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe (UNICE) and International Organisation of Employers (IOE)

Het Kaderverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden (Samenvatting)

Open voor handtekening door de lidstaten van de Raad van Europa, in Straatsburg, sinds 1 februari 1995. *Van kracht* sinds 1 februari 1998.

Het verdrag is het eerste wettelijk bindende multilaterale instrument dat zich bekommert om de bescherming van nationale minderheden in het algemeen. Het doel is om het bestaan van nationale minderheden te beschermen binnen de onderscheiden grondgebieden van de partijen. Het verdrag wil de volledige en effectieve gelijkheid van de nationale minderheden bevorderen door geschikte voorwaarden te scheppen die het hen mogelijk maken om hun cultuur te beschermen en te ontwikkelen en hun identiteit te behouden.

De Conventie beschrijft principes die verband houden met personen die behoren tot nationale minderheden, in de sfeer van het publieke leven, zoals:

- niet-discriminatie

- promotie van effectieve gelijkheid
- promotie en behoud van cultuur, godsdienst, taal en tradities
- vrijheid van vreedzame vergadering
- vrijheid van vereniging
- vrijheid van meningsuiting
- vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst
- het recht op toegang tot en gebruik van de media
- vrijheden verbonden met taal en onderwijs
- contact en medewerking over de grenzen heen
- deelname aan het economische, culturele en sociale leven
- verbod op verplichte assimilatie

Het Europees Handvest voor Regionale en Minderheidstalen (samenvatting)

Het Handvest, gebaseerd op een tekst voorgesteld door de Permanente Conferentie van Lokale en Regionale Overheden in Europa, werd op 25 juni 1992 aangenomen als een verdrag door het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Het werd geopend voor ondertekening te Straatsburg op 5 november 1992. Het werd van kracht op 1 maart 1998.

1. Welk doel dient het Handvest?

Het Handvest is een verdrag dat werd ontwikkeld om regionale en minderheidstalen te beschermen en te promoten als een bedreigd deel van het Europese culturele erfgoed. Het overheersende doel is cultureel. Het beslaat regionale en minderheidstalen, niet-territoriale talen en minder gebruikte officiële talen. Het is bedoeld om te verzekeren, in zoverre dat mogelijk is, dat regionale en minderheidstalen worden gebruikt in het onderwijs en in de media, alsook om hun gebruik in wettelijke en administratieve omgevingen, in het sociale en economische leven, voor culturele activiteiten en in grensoverschrijdende uitwisselingen mogelijk te maken en aan te moedigen.

Het Handvest is gebaseerd op een aanpak die de principes duldt van de nationale soevereiniteit en de territoriale integriteit. Het beschouwt de relaties tussen de officiële talen en de regionale of minderheidstalen niet in termen van concurrentie of antagonisme. De ontwikkeling van de laatste mag niet in de weg staan van de kennis en promotie van de eerstgenoemde.

Definities

Zoals gedefinieerd door het handvest zijn 'regionale of minderheidstalen' talen die traditioneel worden gebruikt binnen een bepaald grondgebied, door burgers van die staat die een groep vormen die numeriek kleiner is dan de rest van de bevolking van de staat. Ze verschillen van de officiële taal van die staat en ze omvatten noch dialecten van de officiële taal noch de taal van de migranten.

De uitdrukking 'niet-territoriale talen' duidt op talen die worden gebruikt door burgers van de staat, die verschillen van de taal die wordt gebruikt door de rest van de bevolking van die staat, maar die, hoewel ze traditioneel worden gebruikt binnen het gebied van de staat, toch niet kunnen worden geïdentificeerd met een bepaald gebied ervan.

8 fundamentele principes toepasbaar op alle talen (Deel II, Artikel 7)

- erkenning van regionale of minderheidstalen als een uitdrukking van culturele rijkdom;
- respect voor het geografisch gebied van elke regionale of minderheidstaal;
- de behoefte aan resolute actie om zulke talen te promoten;
- de vergemakkelijkende en/of aanmoediging van het gebruik van zulke talen, gesproken en geschreven, in het publieke en privé-leven;
- de voorziening van geschikte vormen en middelen voor onderwijs en studie van deze talen op alle relevante niveaus;
- de promotie van relevante transnationale uitwisselingen;
- het verbod op alle vormen van onrechtvaardige discriminatie, uitsluiting, restrictie of voorkeuren met betrekking tot het gebruik van een regionale of minderheidstaal en bedoeld om het onderhoud of de ontwikkeling ervan te ontmoedigen of in gevaar te brengen;
- de promotie door staten van het wederzijds begrip tussen alle linguïstische groepen van het land.

2. Welke verbintenissen gaan de staten aan?

Het Handvest is verdeeld in twee grote delen, een algemeen dat de principes bevat die toepasbaar zijn op alle partijen en alle regionale en minderheidstalen (Deel II) en een tweede deel dat de specifieke praktische verbintenissen vastlegt, die kunnen verschillen naargelang de staat en de taal (Deel III).

Deel II legt de belangrijkste principes en doelen vast die aan de basis liggen van het beleid, de wetgeving en de praktijk van de staten en wordt beschouwd als dat wat het nodige kader bezorgt voor het behoud van de betreffende talen.

Deel III vertaalt de algemene principes van Deel II in precieze regels. De regels gaan over onderwijs, juridische autoriteiten, administratieve autoriteiten en publieke diensten, de media, culturele activiteiten en voorzieningen, het economische en sociale leven en grensoverschrijdende uitwisselingen. Staten verplichten

zich ertoe deze bepalingen van deel III na te leven die ze hebben onderschreven. Eerst moeten ze de talen specificeren met dewelke ze instemmen dat ze met betrekking tot dit deel worden toegepast. Dan moeten ze voor elke taal minstens 35 initiatieven selecteren. Een groot aantal bepalingen bestaat uit verschillende opties, die niet allemaal even bindend zijn, waarvan er één moet worden gekozen "volgens de toestand van elke taal". De partijen worden vervolgens aangemoedigd om nog andere verbintenissen toe te voegen, naar gelang hun wettelijke toestand evolueert of naarmate hun financiële toestand het toestaat.

3. Hoe kan het respecteren van verbintenissen worden gegarandeerd?

Het handvest voorziet een toezichtstelsel dat de staten die partij zijn, de Raad van Europa en het algemene publiek in staat stelt om de toepassing ervan te volgen.

a. Rapporten van de staten

Staten moeten een driejaarlijks rapport indienen bij de Secretaris Generaal van de Raad van Europa, waarin ze hun beleid uitleggen alsook de acties die ze hebben ondernomen om tegemoet te komen aan de aangegeven verbintenissen. Deze rapporten worden gepubliceerd en kunnen worden verkregen bij de betreffende staten en bij de Raad van Europa.

b. Het rapport van het comité van onafhankelijke experts

Het handvest voorziet dat een comité van onafhankelijke experts kan worden geïnstalleerd, dat bestaat uit één lid voor elke partij die zich ertoe verbindt en wordt uit een lijst van bijzondere integere individuen aangeduid door het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Het comité van experts is verantwoordelijk voor het bestuderen van zowel de periodieke rapporten als van elke andere informatie ontvangen van verenigingen en andere organen die wettelijk geregistreerd zijn in de betreffende staat en een belang hebben op het vlak van de taal. Het Comité bereidt een eigen rapport voor, inclusief voorstellen voor aanbevelingen die kunnen worden gedaan aan de staten en stuurt het door naar het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

c. De aanbevelingen van het Comité van Ministers aan de staten

Nadat het het rapport van de experts in beschouwing heeft genomen, kan het Comité van Ministers beslissen om het publiek te maken. Het kan ook beslissen om *aanbevelingen* over te maken aan de staten opdat die de nodige actie kunnen ondernemen om hun beleid, wetgeving en praktijk op dezelfde lijn te krijgen als die van de verplichtingen van het Handvest.

d. Toezicht door de Parlementaire Vergadering

Eén keer om de twee jaar moet het Algemeen Secretariaat van de Raad van Europa aan de Parlementaire Vergadering een gedetailleerd rapport voorleggen over de toepassing van het Handvest. Hierdoor wordt verzekerd dat de leden van Europese parlementen geïnformeerd blijven over de toepassing en worden ze in de mogelijkheid geplaatst om politieke druk uit te oefenen wanneer dit nodig is om nationale regeringen aan te moedigen de nodige maatregelen te nemen.

e. De rol van de NGO's

Staten moeten NGO's beschouwen als bevoorrechte partners om een gezamenlijk doel te bereiken, namelijk het promoten van taaldiversiteit. Hun rol is beslissend, zowel voor als na de ratificatie van het handvest. Voorafgaand aan de ratificatie kunnen ze de staten bijstaan om de betreffende talen te kiezen en de bepalingen van deel III die zij willen toepassen in hun gebied. Hun rol in het toezicht op de uitvoering van de verbintenissen is om het comité van experts en de nationale autoriteiten raad te geven over elk probleem dat kan opduiken wanneer het handvest in de staten wordt toegepast.

Verder informatie: *Directoraat Generaal voor Legale Zaken van de Raad van Europa, Lokale en Regionale Democratie* (www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/)

Evaluatie en feedback formulier

Je kan dit formulier ook on line invullen op www.coe.int/hre

Jouw commentaar kan een verschil uitmaken in een herziene editie van Kompas en in het bedenken van workshops in de toekomst. De ontwikkeling van Kompas is het resultaat van een proces van intensieve samenwerking, onderzoekwerk, discussies en uitproberen van materialen. Het is heel nuttig om te weten in welk mate deze bronnen tegemoet komen aan de behoeften van leerkrachten en jeugdwerkers.

1. Ik heb deze handleiding gebruikt als (duid aan wat van toepassing is)

- Onderwijzer
- Opleider
- Jeugdwerker
- Trainer van jeugdwerkers
- Jeugd- of groepsleider
- Ander (specificeer)

Vooraf in

- Formeel onderwijs
- Niet-formeel onderwijs

Op een

- Lokaal niveau, specificeer aub:.....
- Nationaal niveau, specificeer aub:.....
- Internationaal niveau

Met een leeftijdsgroep die vooral is samengesteld uit leden

- Onder de 15
- Tussen 15 en 18
- Tussen 20 en 25
- Tussen 25 en 30
- Ouder dan 30
- Gemengd

Mijn organisatie of instelling is:

.....

2. Ik heb gehoord over de handleiding /de handleiding verworven via

.....

3. Ik heb de volgende delen en activiteiten van de handleiding gebruikt

.....

4. De delen en activiteiten die ik het meest bruikbaar vond zijn

.....

omdat

.....

.....

5. De delen en activiteiten die ik het minst bruikbaar vond zijn

.....

.....

omdat

.....

.....

6. Mijn oordeel over de algemene structuur van de handleiding is

niet bruikbaar 1 2 3 4 5 wel bruikbaar

7. Mijn oordeel over de lay-out van de handleiding is

verwarrend 1 2 3 4 5 heel duidelijk

8. Mijn oordeel over de achtergrondinformatie is

onvoldoende 1 2 3 4 5 voldoende

9. Mijn oordeel over de activiteiten is

slecht 1 2 3 4 5 schitterend

10. Het materiaal voor de deelnemers helpt hen om een basisbegrip van de zaak te ontwikkelen

nee 1 2 3 4 5 verbreedt de kennis van de deelnemer

11. De workshops hebben een impact op de houding van de deelnemer en stimuleren de inzet voor verandering

nee 1 2 3 4 5 veranderde de houding van de deelnemers

12. Er zijn feitelijke onnauwkeurigheden/beelden waartegen ik bezwaar maak / zienswijzen waar ik het niet mee eens ben, bijvoorbeeld

.....

13. Mijn algemene aanbevelingen voor de herziening van deze handleiding zijn

.....

14. Mijn aanbevelingen voor de herziening van bepaalde delen en activiteiten zijn

.....

15. Andere bronnen die ik zou aanbevelen om te worden opgenomen in de handleiding zijn (inclusief titel, auteur, uitgever, taal)

.....

16. Bijkomende opmerkingen

.....

Mijn naam, adres, telefoonnummer, e-mail (optioneel):

.....

Gelieve dit formulier terug te sturen naar:

VORMEN vzw, Lange Gasthuisstraat 29, 2000 Antwerpen, België

E-mail: mensenrechteneducatie@vormen.org